

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פקודי (חלק יא — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויקהל-פקודי, יט-כה אדר, ה'תש"פ (ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות
החתן התמים הרב מנחם מענדל שי' הכהן דערען
וב"ג הכלה חי' מושקא שתחי' שמוטקין
לרגל בואם בקשרי השידוכין
י"ב אדר, ה'תש"פ

על ידי ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת דבורה שיחיו שמוטקין
הרה"ת ר' יוסף וזוגתו מרת מאריאשא באדאנא שיחיו דערען

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פקודי

לחדש הוקם המשכן" מה שפי' בר"פ שמיני ע"ד יום השמיני, כי אי"ז מוכרח כאן].

(ד) הוספת „ויהי נועם ה' אלקינו עלינו" „וגו'" – שכוונתו בזה לרמז תירוץ קושיא לתלמיד ממולח – מהי הקושיא?

(ה) מה משמיענו בסיומו „והוא א' מי"א מזמורים שבתפלה למשה", בעוד שכתוב זה הוא (בסיום) המזמור של תפלה למשה עצמו? ומה נוגע שישנם מי"א מזמורים בתפלה למשה?

ואף שעד"ז איתא במדרש⁴, אבל (א) ידוע שרש"י אינו מעתיק מדרשים כ"א מה שנוגע לפשש"מ; (ב) רש"י אינו כותב כאן „כדאיתא במדרש" וכיו"ב, שמזה מובן שהוא ע"ד הפשט ממש, ולא מדרש המתאים לפשש"מ.

ב. והנה תוכן פירש"י זה – ברכה על השראת השכינה – הוא גם בפ' שמיני על הכתוב⁵ „ויצאו ויברכו את העם" ופירש"י: „אמרו ויהי נועם ה' עלינו יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם כו"ל.

וצלה"ב השינויים:

(א) התם הושמט הסיום האמור בפירושו כאן: „וגו' והוא א' מי"א מזמורים שבתפלה למשה" (אף שבדוחק גדול י"ל שסמך בזה על פירושו בפקודי).

א. בהפסוקי „וירא משה את כל המלאכה גו' ויברך אותם משה" מעתיק רש"י את התיבות „ויברך אותם משה" ומפרש: „אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' אלקינו עלינו וגו'² והוא א' מי"א מזמורים שבתפלה למשה".

וצלה"ב:

מהו הקושי בהבנת כתוב זה שבשבילו הוצרך רש"י לפרש נוסח ברכתו – דלכאן, כאשר קיימו בני ציוויו של הקב"ה, ובפרט כאשר „עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו", ובעבור זה מתברכים, מובן מאליהו מהו תוכנה וענינה של הברכה (בנוסח של „אשרינו מה טוב וכו'", או „ישר כח" וכיו"ב)? וביותר קשה, שרש"י מוציא לכאן את הכתוב („ויברך") מפשוטו, כי הוא מפרש שלא היתה בל' ברכה כ"א בל' תפלה – „יהי רצון".

(ב) הקדמת „אמר להם" לכאורה מיותרת היא בפירושו, שהרי בכתוב גופא נאמר „ויברך אותם"?

(ג) מנ"ל להוסיף את הברכה השני: „ויהי נועם ה' אלקינו עלינו וגו'" – כי אף דמצינו שאמרה משה, מהו ההכרח שזוהי הברכה כאן בפרשת פקודי?

ואף אם הדבר מוכרח – הו"ל לפרשו שם על הכתוב בתהלים [וכמו שלא הביא רש"י כאן בפ' פקודי על הכתוב³ „בחדש הראשון גו' באחד

(1) פרשתנו לט, מג

(2) תהלים מזמור צ בסופו.

(3) מ, יז.

(4) מדרש תהלים שם בתחילתו.

(5) ט, כג.

דס"ל שזהו כפשוטו – בני" סתם [ואף שרק החכמי לב „נשו" את המשכן – מתרץ זה רש"י בפירושו עה"פ¹², ותכל כל עבודת משכן גו' ויעשו בני" ככל גו": „ויעשו בני" – את המלאכה כו", היינו ד„ויעשו בני" קאי על המלאכה (דפירשה לעיל¹³: ומלאכת ההבאה כו') ולא על „עבודת" שלפנ"ז בפסוק¹⁴] –

הו"ל למשה לברכם מיד כשגמרו ההבאה ובפרט שהייתה בנדיבות; וכי יתכן שחכה, ח"ו, בברכתו קרוב לחצי שנה¹⁵!

ועכצ"ל שבודאי ברך אותם אז בזמן הנכון, והכתוב א"צ לפרש זה כי פשוט הוא וכנ"ל כו'; או, לאידך גיסא – שאצ"ל נתינת יישר כח דמאי קמ"ל (אף דפשיטא שגרמו נח"ר במח' ורגש מרע"ה¹⁶). ומה שכאן מפרש „ויברך אותם משה" צ"ל שזהו לא ברכה – נתינת יישר כח, כ"א ברכה מיוחדת¹⁷ (שלכן הוצרך הכתוב לפרשה) השייכת לגמר עשיית המשכן דוקא; ומכיון שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה¹⁸, הרי בודאי שמדתו של הקב"ה בזה, היא בהתאם לעבודת בני ישראל – שעשו את המשכן בכדי

(ב) היפך סדר הברכות – התם הוא מתחיל ב„ויהי נועם גו'" ולאח"ז „יהי רצון כו'" ובפרש"י בפרשתנו הן בסדר הפוך.

(ג) התם כותב „אמרו", וכאן – „אמר להם".

ג. והביאור: הקושי שבהכתוב הוא – בכתובים אלו מסופר ע"ד גמר עשיית המשכן וכליו, שזה ה' ע"י החכמי לב. ומכיון שלאח"ז מסיים הכתוב „ויברך אותם משה", משמע ש„אותם" היינו החכמי לב שעשו את המשכן.

ואינו מובן: למה לא בירך משה את כל ישראל כאשר כל איש ואשה⁶ נדב לבם והביאו את המלאכה למשכן, „ויבואו האנשים על הנשים גו"⁸, עד שהוצרך להכריז „אל יעשו עוד מלאכה" ורק אז „ויכלא העם מהביא"⁹.

ומשה הרי אוהב ישראל הו"¹⁰, ובודאי שצריך ה' לברך אותם כאשר כל איש ואשה הביאו את המלאכה למשכן, ולא רק כאשר החכמי לב גמרו עשיית המשכן, שהם היו יחידי סגולה – „ראו קרא ה' בשם גו"¹¹.

ואפילו את"ל – דמדלא פירש רש"י ד„בני" (הנאמר בקרא שלפניו: „כן עשו בני") היינו רק החכמי לב, משמע

(12) לט, לב.

(13) לו, ז.

(14) ועפ"ז בטלה תמיהת מפרשי רש"י שם

(לט, לב) – מאי קמ"ל.

(15) ראה פירש"י תשא לא, יח. לג, יא. ר"פ

ויקהל.

(16) ע"ד פירש"י בתיבת נחווח (ויקרא א, ט.

ועוד).

(17) ע"ד ב' ברכות יעקב לפרעה (ויגש מז, ז.

י) – שתוכנם שונה כפרש"י שם.

(18) ראה פירש"י נח ז, יא. יתרו יח, יא. נשא

ה, כד. ועוד. וכן מובן בפשטות.

(6) ראה פירש"י לב, ב.

(7) וראה פירש"י פרשתנו לח, כו – בנוגע

לתרומת האדנים – שכא"א נתן כו'.

(8) לה, כב.

(9) לו, ו.

(10) מנחות סה, א.

(11) שם, ל.

השייכת להמשכן ושגם הוא עצמו בכלל, וכאן הרי מוכרח לומר שהיתה ברכה בתוכן כזה, למדין סתום מן המפורש שאמר משה ברכה זו, ויהי נועם וגו' בסיום מלאכת המשכן.

ומוסיף רש"י (אחרי, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו) – „וגו'”, באם יקשה תלמיד ממולח: כיון שאומר „במעשה ידיכם” דבנ"י – מהו ההכרח שיהי „נועם ה' עלינו” גם על משה – שיראה המשך הכתוב „ומעשה ידינו”, היינו שגם מעשה ידיו של משה הי' בעשיית המשכן (ביחד עם מעשה ידיהם דבנ"י).

ה. אבל יוקשה לתלמיד: מנ"ל שהכתוב „ויהי נועם” אמרו משה – (ואדרבא היפוכו משמע מהנא' לפניו: „שנותינו בהם שבעים גו' שמונים שנה”, וכבר למד התלמיד שמשה הי' בן שמונים שנה ביצ"מ²¹, ועד"ז מרים ואהרן וכו' – וי"ל שזהו גם מטעמי המדרש²² – שישראל אמרו „ויהי נועם ה' וגו'”;

וזהו שרש"י מוסיף „והוא א' מ"א מזמורים שבתפלה למשה” (אף שזהו בסיום המזמור שב„תפלה למשה” עצמו כנ"ל),

דבאם רק זה המזמור אמר משה, אפ"ל שרק התחלתו דמשה משא"כ (שבעים גו' שמונים שנה גו' (סיום המזמור „ויהי נועם” הוא מה שענו ישראל על דברי משה (כפי' המדרש); אבל מכיון שגם המזמורים שלאח"צ

שיהי' „ושכנתי בתוכם”¹⁹ ולכן פי' רש"י „אמר להם יהי רצון שתשרה שכניה במעשה ידיכם”.

וזהו שרש"י מקדים „אמר להם” – כי הטעם שברכה זו מוזכרת בכתוב הוא משום שלא היתה זו סתם ברכת „יישר כח” וכיו"ב, כ"א „אמר (דבר הנוגע) להם” – דבר המותאם לפעולתם הם ולמבוקש שלהם: השראת השכינה בעשייתם.

ד. אמנם צריך להבין: בפירש"י שלפנ"ז כתוב „שלא הי' יכול להקימו שום אדם ומשה העמידו... א"ל הקב"ה עסוק אתה בדרך”. ולפי"ז הרי אע"פ שבנ"י טרחו ומשה רק עסק כו' ואח"כ, ואין ברכתם שווה, אבל צ"ל ג"כ ברכה למשה לאחר ברכת בני' וברכה הכוללת גם (עשיית) בני', כיון שעל ידי עסק משה נגמרה ונשלמה עשייתם דבנ"י את המשכן – „מעשה ידיכם” דבנ"י.

ומפרש רש"י דאין הכי נמי, ומביא שמצינו התוכן ד„יהי רצון שתשרה שכניה” גם בהכתוב – „ויהי נועם ה' אלקינו עלינו”, שהו"ע השראת השכינה (אלא ש„שכינה” הוא בלשון חכמים ו„ה' אלקינו” הוא בל' הכתוב), ובברכה זו, שנקראת תפלה (לא נתינת יישר כח וכיו"ב), הרי כולל משה את עצמו עמהם, שאומר „עלינו”²⁰.

וזהו שמסיים רש"י „והוא כו' מזמורים שבתפלה למשה”, והיינו דמכיון שמצינו מפורש ב„תפלה למשה” ברכה על השראת השכינה

(21) וארא ז, ז.

(22) ספרי פנחס קמג. סדר עולם רבה פ"ו. וראה ילקוט כאן עה"פ. תו"כ ר"פ שמיני (טו). [אבל להעיר שברש"י שבועות (טו, ב ד"ה השיר) גריס גם בתו"כ ככפירושו עה"ת כאן].

(19) תרומה כה, ת.

(20) ואף שברכת משה היתה לפני הקמת המשכן (כפשוטו סדר הכתוב) – הרי הברכה „ויהי נועם... עלינו” היא בלשון עתיד.

להם כו' שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס כו'.

ז. ההוראה מפירש"י זה:

גם לאחר שבנ"י קיימו כל ציוויי ה' בשלימות – נדבת לבם של כ"א מישראל למלאכת המשכן, עד לאחר סיום והשלמת כל העבודה של החכמי לב במלאכת המשכן – „ככל אשר צוה ה'“, עדיין לא יוכלו להקים את המשכן והוצרכו להביאו אל משה שהוא יקים אותו; וגם זה לא הספיק עדיין עד ש„ויברך אותם משה“ שע"ז דוקא שרתה השכינה במעשה ידיהם.

ולאידך, כשהביאו בני"י מלאכתם אל משה, הנה לא זו בלבד שמשה ברכם כנ"ל, אלא עוד זאת, שמשה כלל את עצמו עמהם בברכתו: „ויהי נועם הוי' אלקינו עלינו ומעשה ידינו גו"י, היינו שמשה שיתף א"ע עם כלל ישראל בעבודתם ופעולתם הם.

ועד"ז בעבודת כאו"א: גם לאחר גמר והשלמת עבודתו שנועדה לו, עליו לידע שעדיין אין בכוחותיו הוא להגיע לתכליתה – הקמת משכן לו ית' – כ"א צריך „להביא“ „מלאכת“ עבודתו למשה רבינו [ה„אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא“²⁵ – עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנן] כי רק הוא בכוחו ויכולתו להקים ממלאכת בני"י משכן לו יתברך, היות והוא ה„עומד בין ה' וביניכם“²⁶ – ממוצע המחבר נש"י לאביהם שבשמים²⁷;

וגם לאחר השתתפות משה רבינו,

אמרם משה מסתבר שכתוב זה שבאמצע הוא מדברי משה, ולא מדברי בני ישראל. [והנאמר „שבעים גו' שמונים שנה“ הוא חלק מהעונש כאשר „זרמתם שנה) יהיו גו' שנה עונותינו גו'“²³].

ו. עפ"ז מבואר טעם השינויים דבפירש"י שבפ' שמיני:

מש"נ שם „ויברכו את העם“ קאי וסמוך לעבודת אהרן ומשה²⁴ (שמסופר בארוכה לפני זה), וע"ז באה תחלת הברכה – וזו הייתה סיבת כל הברכה וכפירש"י: „אמרו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו“, עיקרו על (עבודת) אהרן ומשה (ולא דמשה ובנ"י כבפרשתנו).

ולכן: (א) כתב רש"י „אמרו“ בלא הדגשת „להם“ (ב) לא כתוב „וגו"י“ – כי המשך הכתוב הוא ענין חדש ולא עבודת משה ואהרן, (ג) לא סיים „והוא א' ... שבתפלה למשה“ – כי כאן אין כל סכרא לומר שאמרו בני"י, כיון שמדבר בעבודת משה ואהרן, משא"כ בפקודי שמדבר בעשיית המשכן.

ועפ"ז מובן גם שינוי הסדר שמתחיל „ויהי נועם גו"י ואח"כ כותב „יהי רצון כו"י“ – כי העבודה דאהרן ומשה („נועם ה"א עלינו“) פעלה שאח"כ „תשרה שכינה במעשה ידיכם (דבני ישראל)“, היינו שהשראת השכינה „במעשה ידיכם“ באה לאחר ובסיבת עבודת אהרן ומשה („נועם .. עלינו“), וכהמשך פירש"י: לפי שכל ז' ימה"מ כו' לא שרתה שכינה כו' אמר

(25) ת"ז תי' טט (קבי, א. קיד, א).

(26) ואתחנן ה, ה. וראה תו"ש ע' 158.

(27) ראה עד"ז בארוכה לקמן ע' 184, 186 ואילך.

(23) שם, ה"ה.

(24) פירוש"י פרשתנו מ, כט. וראה לקו"ש ח"ו שיחה א' לפ' פקודי (ע' 225 ואילך).

שמוליד ומהווה כל נבראים בכל רגע ורגע; כי מאחר שרואה את דבר ה' שבדבר – ולא חומריותו וגם לא גשמיותו הרי רואה הוא את הדבר לאמיתתו, ולכן (א) ביכולתו להכיר את ה"חולי" לאמיתתו; (ב) ביכולתו לעורר רחמים ולרפאו; דמכיון שרואה את דבר ה', כי אז באפשרותו לשנות הצירופים כו', ע"ד "מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחמוץ וידלוק"³⁴.

(ב) החכם צ"ל, בעיר³⁵ – שאינו סוגר את עצמו בד' אמותיו, עם היותו עסוק בת"ת ותפילה ושאר ענינים נעלים, כ"א מצוי הוא בתוכיותה של ה"עיר" ומסור לכאו"א מבני הנמצאים בה – ולכן מבקש עליהם רחמים וכו'³⁶.

וב' תנאים אלו הם בדוגמא לב' הענינים דלעיל בשייכות למשה ובנ"י:

(א) שהוצרכו להביא את כל המלאכה למען תכליתה והשלמתה למשה, שהוא ה' החכם³⁷ – הרועה ישראל; (ב) משה כלל את עצמו יחד עם כלל ישראל³⁸.

עדיין לא תשרה שכונה במעשה ידי בני עד שמשה רבינו בידך אותם כו'.

ובאותיות פשוטות: כאו"א מישראל, עם כל מעלותיו ועבודתו עליו להיות דבוק וקשור ל"אתפשטותא דמשה" – "רבי" – שעל ידו דוקא הוא מתקשר עם ה' אלקיו; וכמפורש בנגלה דתורה, במכילתא עה"פ²⁸, ויאמינו בה' ובמשה עבדו, שכל מי שמאמין במשה עבדו, הרי"ז כאלו מאמין בה'. ויתירה מזו: כל עניניו של כאו"א מישראל הן בגשמיות והן ברוחניות תלויים הן בהנשיא. וג"ז אינו ענין הנאמר רק בקבלה וחסידות, אלא מפורש הוא בגמ'²⁹: "מי שיש לו חולה בביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" – היינו שה"חולה" – הן בגופו והן בנשמתו, שעדיין חסרה השלימות בעבודתו לקונו³⁰ – אין די לו בזה שהוא עצמו (או זולתו מב"ב) יבקש רחמים לתרופה (למחלתו בגו"ר), אלא צריך הוא לתפילתו של "חכם" והיא היא הפועלת להיות, ושב ורפא לו"³¹.

אלא שב' תנאים בזה: (א) "חכם" – ד"איזהו חכם הרואה את הנולד"³², ופי' אדמוה"ז³³ שרואה את הדבר ה'

(34) תענית כה, א.

(35) לשון רמ"א יו"ד סו"ס של"ה.

(36) ועד"ז צריך להיות בעבודת כאו"א: בחי "חכם" שבו, והוא האמונה שבכ"א מישראל שבבחי "חכמה" שבנפש (תניא פי"ח י"ט) צ"ל "בעיר קטנה זה הגוף" (נדרים לב, ב), שיאיר בכל כחות ולבושי הנפש שלו (ראה תניא ספי"ט ובפכ"ד כ"ה). וראה נדרים שם: חכם זה יצר טוב כו', ומלט את העיר בחכמתו זו תשובה ומע"ט (כו').

(37) שמשה מדריגתו חכמה – ראה לקו"ת מסעי פט, ד. צב, רע"א. ובכ"מ. (ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך).

(38) ראה זח"א סז, ב.

(28) בשלח יד, לא.

(29) ב"ב קטז, א.

(30) ועד ש"חולה" בגימט' מט' "לפי שחסר ממנו שער ה' ולזה אירע לו החולי" (טעמי המצות להאריז'ל פ' וירא. וראה לקו"ת ברכה צז, ב. ובארוכה ד"ה חמישים שערי בינה תרנ"ג – נדפס בקונטרס ח"י אלול תש"ג).

(31) ראה שו"ת חת"ס חאו"ח סי' קסו. לקו"ש

ח"ג שיחה ב' לפ' שלח ס"ו (ע' 49 ואילך).

(32) תמיד לב, א.

(33) תניא פמ"ג. לקו"ת נשא כו, ד. האיניו

עה, ב.

אבל כאשר עדיין יש חוסר במלאכת בני"ל לעשיית המשכן (וע"ד פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שישנם „צרות־חסידיים“, דבעת שטוב להם אין „באים“, כשמטילים עליהם שליחות בהפצת המעינות משתמטים כו', ורק כשנמצאים בעת צרה ר"ל באים בתביעה כו' שצריכים ל„מופת“) – הנה במצב כזה אינם כלים ראויים להשתתפות משה וברכתו.

אולם כשבנ"י עובדים עבודתם כדבעי כו' בתכלית השלימות כפי יכולתם הם, ובאים אל משה רבינו באופן הראוי – באמונה, וכדרז"ל הנ"ל ע"פ „ויאמינו בה' ובמשה עבדו“ – הנה אז משתתף משה עם העבודה של כאו"א שכולל א"ע עם הכלל, ומסייע לכאו"א בפרט בעבודתו לו יתברך; ואחרי השתתפותו בעבודת כלל ישראל פועל בברכתו השראת השכינה ב„מעשה ידינו“ של כלל ישראל ומשה בתוכם, ומביא את כאו"א לשלימותו האמיתית.

(משיחת ש"פ ויק"פ, מבה"ח ניטן, תשל"ה)

ת. אך קודם שבאים בני"ל אל משה נאמר „ויעשו בני"ל ככל אשר צוה ה'", היינו שקודם השתתפותו של משה וברכתו כבר נגמרה כל עבודת המשכן המוטל עליהם ומצדם הרי היא בתכלית השלימות, ורק אז השתתף משה עמם בעשיית המשכן וברך אותם.

וכן הוא בעבודת כאו"א: להשתתפותו דמשה שבכל דרא ודרא ולברכתו זוכה האדם רק כאשר עבודתו היא ככל אפשריותו ויכולתו, ע"ד „וברכך ה"א בכל אשר תעשה“³⁹ דוקא; „רפואת“ (משה) ה„חכם“ באה רק אם ה„חולה“ עושה גם פעולות טבעיות ע"פ תורה (כדרז"ל⁴⁰ „ורפא ירפא“⁴¹ – מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות“).

(39) ראה טו, יח. ובספרי עה"פ. נתבאר בדרך חיים בהקדמה. דרמ"צ מצות תגלחת מצורע בסופו. קונט' ומעין מכ"ה פ"א.

(40) ב"ק פה, א.

(41) משפטים כא, יט.

